

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
MAKTABGACHA VA MAKTAB TA’LIMI VAZIRLIGI HUZURIDAGI
IXTISOSLASHTIRILGAN TA’LIM MUASSASALARI AGENTLIGI**

**IS’HOQXON IBRAT NOMIDAGI NAMANGAN DAVLAT
CHET TILLARI INSTITUTI**



“TASDIQLAYMAN”

**Namangan davlat chet tillari instituti
ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha
prorektor**

M.Yakubbayev

Sentabr **2025-y**

TAYANCH DOKTORANTURAGA KIRUVCHILAR UCHUN

**10.00.06. – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog‘ishtirma tilshunoslik va
tarjimashunosligi ixtisosligi bo‘yicha**

DASTUR

Tuzuvchi:

PhD., dotsent O.Dadaboev

Taqrizchi:

PhD., professor A.Tursunov

Dastur Namangan davlat chet tillar instituti Ingliz tili va adabiyoti kafedrasining 2025-yil 26 Sentabr dagi 2-sonli yig'ilishida muhokama qilingan va ma'qullangan.

KIRISH

Mustaqil yurtimiz tarixiy taraqqiyotida raqobatbardosh kadrlarning o'rni va ahamiyati katta. Bu borada Respublikamiz siyosiy va iqtisodiy, ma'naviy-ma'rifiy ravnaqida chet tillarni mukammal bilish bugungi kunning ustuvor vazifasiga aylandi. Shu bois, chet tillarni o'rganish va o'rgatishda ilg'or texnologiyalardan foydalanish zaruriyati paydo bo'ldi. Mamlakatimiz ravnaqi, ta'lim sohasi taraqqiyoti va chet tillarni o'rganish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarorini amalga oshirishda boshqa fanlar bilan bir qatorda adabiyotshunoslik, tilshunoslik va tarjimashunoslikning ham o'z maqsadi va vazifalari bor. Zotan, til va adabiyot azaldan xalqlarning ham iqtisodiy, ham ijtimoiy-siyosiy integratsiyasi uchun asosiy vosita vazifasini o'tab kelgan. Shunday ekan, yurtimiz iqtisodining gullab yashnashida mazkur sohalarning alohida o'rni bor.

Yuqori malakali ilmiy-pedagogik kadrlarni tayyorlashda tayanch doktorantlar uchun dastur tuzish hozirgi kundagi ta'lim yo'nalishining dolzarb masalalaridan biridir.

Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik bo'yicha nazariy bilimga ega bo'lish va mustaqil fikr yuritish ko'nikmalarini hosil qilish uchun dasturlarning ahamiyati kattadir.

Mazkur dastur qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik mutaxassisligi bo'yicha tayanch doktoranturaga kiruvchilar uchun mo'ljallangan, shuningdek, hozirgi zamon ingliz va ona tillari qiyosiy tipologiyasining fundamental muammolariga va tipologik tadqiqotlarning zamonaviy yo'nalishlariga, qiyosiy adabiyotshunoslik hamda tarjimashunoslikning dolzarb muammolariga qaratilgan.

MAQSAD VA VAZIFALAR

10.00.06-qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik ixtisosligi bo'yicha tayanch doktorantura institutiga kiruvchilar ushbu yo'nalishda qiyosiy adabiyotshunoslik, turli tillarning rivojlanishi, uning dialektik ko'rinishlari, leksik, grammatik, fonetik va frazeologik ko'rinishlari, tarjimashunoslikning o'ziga xos jihatlari haqidagi bilimlar bilan tanishadilar. Til haqida obyektiv mulohaza yuritish, uning mazmuniy estetik jihatini ham nazarda tutgan holda nutqiy ifodaning ta'sirchanligini yuzaga keltiradigan lisoniy vositalarning tabiatini, ularning badiiy nutq tarkibida kasb etadigan qo'shimcha ma'no belgilari hamda vazifalarini ham tahlil qilish orqali mukammal ilmiy xulosalar chiqaradilar.

TALABGORLAR BILIMLARIGA QO'YILADIGAN TALABLAR

Tayanch doktorantlar:

Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik fanlari va ingliz tili va uning rivojlanish bosqichlarini bilishi va tahlil qila olish; ingliz, o'zbek, rus va boshqa milliy adabiyotlardagi yo'nalish va oqimlarning evolyutsion bosqichlarini qiyoslay olishi; muayyan mamlakat adabiyoti taraqqiyoti tarixiy jarayonlar bilan bog'liqligini tushunish; turli davrga va turli milliy adabiyotlarga tegishli bo'lgan yirik adabiyot vakillari hayoti, ijodiy yo'li va asarlari bilan tanishish, tahlil qilish va ularning badiiy ahamiyatini tadqiq etishi; o'rganilayotgan adabiyotning

milliy va madaniy xususiyatlarini farqlash, milliy adabiyotning jahon adabiyoti bilan o‘zaro bog‘liqligi haqidagi tushunchalarni va umumjahon adabiy-tarixiy muammolarini qiyoslay olishi; ingliz tili paydo bo‘lishi va rivojlanish bosqichlari, uning dialektik ko‘rinishlarining o‘ziga xosliklar haqida bilimga ega bo‘lishi; til tizimi, tuzilishi, tillarning o‘zaro aloqasi, tillar o‘rtasidagi o‘xshashlik xodisalari, tillarning leksik, grammatik, fonetik va frazeologik ko‘rinishlarini qiyosiy tadqiq eta olishi; tillar integratsiyasi va differentsiatsiyasi, interlingvistika, tilshunoslikda qiyosiy-tarixiy metod, tillarning tipologik tasnifi, til tarixi va nazariyasi to‘g‘risida keng bilimni egallay olish, dunyo tillarining umumiy va xususiy qonuniyatlari haqida tasavvurga ega bo‘lishi, tilshunoslik tarixi, tilshunoslik maktablari, zamonaviy tilshunoslik masalalarini va tilshunoslik metodlarini bilishi; chet tilini o‘rganish amaliyotida nazariy bilimlarni qo‘llash, tilshunoslik bo‘yicha ilmiy izlanishlarga kasbiy nuqtai nazardan qarash, dunyo tilshunosligida ro‘y berayotgan jarayonlarni o‘zaro bog‘liqlik nuqtai nazardan tahlil qilish, tillarning umumiy va xususiy belgilari haqidagi tushunchalarni amaliyotda qo‘llash ko‘nikmasiga ega bo‘lish, tillarni qiyoslash sohasidagi nazariy bilimlarini ko‘rsatish va chet tillar tuzilmalaridagi o‘xshashlik va farqlarini o‘zlashtirishi bilan birga to‘g‘ri foydalanish va malakasiga ega bo‘lishi, qiyosiy tilshunoslik fundamental masalalari bo‘yicha nazariy bilim asoslarini bilish, turli kontsepsiyalarni tanqidiy baholash va ularni qiyoslanayotgan tillarning materiali asosida tahlil qilish, qiyosiy tipologiyaning asosiy rivojlanish bosqichlari va faktorlari, tipologik tadqiqotlar tarixi va metodlari; tipologik tadqiqotlarning printsiplarini bilish, turli yo‘nalish maktablarda qiyosiy tilshunoslik muammolarning talqin qilinishi, qiyosiy tilshunoslik fanining boshqa fanlar bilan uzviy bog‘liqligi va ularning qiyosiy tipologiyaga ta’sir qilish yo‘llarini aniqlash, qiyosiy tilshunoslik fanining metodologiyasini qo‘llay olish ko‘nikmalarini xosil qilish, qiyosiy tilshunoslik fani bo‘yicha yangi yo‘nalishlarning mavjudligi va ularning talqini bilish, tarjima metodlarini bilish va amaliyotda qo‘llay olish, O‘zbekistonda va xorijiy davlatlarda nashr qilingan ilmiy adabiyotlar bilan ishlash va lingvistik adabiyotlardan samarali foydalana olishi lozim.

10.00.06-QIYOSIY ADABIYOTSHUNOSLIK, CHOG‘ISHTIRMA TILSHUNOSLIK VA TARJIMASHUNOSLIK IXTISOSLIGI BO‘YICHA MAVZULAR

Qiyosiy adabiyotshunoslik

Qiyosiy-tarixiy uslub tushunchasini paydo bo‘lishi va rivojlanish tarixi. Qiyosiy-tarixiy jarayonlarni uyg‘unligi. V.M.Jirmunskiy, N.I.Konrad, I.G.Neupokoeva, D. Dyurishin. va A.N.Veselovskiylarning qiyosiy adabiyotshunoslik fani taraqqiyotiga qo‘shgan hissasi. Mifologik maktabning taraqqiyoti va uni qiyosiy-tarixiy uslubga bo‘lgan ta’siri (Yakob va Vilgelm Grimm, A.Kun, M.Myuller, F.I.Buslaev, A.N.Afanasev, O.F.Miller). Turli millat afsonalari umumiyliigi. Madaniy-tarixiy maktab asoschilarini qiyosiy-tarixiy uslubga bo‘lgan ta’siri (I.Ten, V.Sherer, G.Lanson, G.Brandes, J.Lyuis, A.N.Pypin, N.S.Tixonravov). Qiyosiy-tarixiy uslubni adabiyotlararo jarayonda rivoji. Tarixiy-tipologik konvergentsiya. O‘rta asr va Uyg‘onish davri G‘arb va Sharq adabiyotining qiyosiy tahlili, taraqqiyot yo‘nalishlari. Og‘zaki xalq ijodining adabiyotshunoslik rivojidagi o‘rni. Og‘zaki xalq ijodi janrlari. Uyg‘onish davri adabiyotining ahamiyati. Uyg‘onish davri adabiyoti

namoyandalarining hayoti va ijodi. Sinxron va diaxron ta'sirlar. Milliy taraqqiyot demokratik tendentsiyalarining nazariy-adabiy g'oyalarga ta'siri. Ma'rifatparvarlik adabiyoti mutafakkirlari – Klod Gelvetsiya va Iogann Vinkelman. Adabiyotshunoslik asoschisi – Iogann Gerder (1744-1803). Adabiyotshunoslikning tarixiy fan sifatida taraqqiyoti. Gegelning (1770-1832) hayotni dialektik anglash kontseptsiyasi, san'atda ma'no va shakl, qarama qarshiliklar qonuniyatiga munosabati. Milliy taraqqiyot demokratik tendentsiyalarining nazariy-adabiy g'oyalarga ta'siri. XIX asr mutafakkirlari pozitsiyasining qiyosiy-chog'ishtirma tahlili. Gegelning adabiyotshunoslik taraqqiyotiga qo'shgan hissasi va g'oyalari ahamiyati. Ogyusta Kontning (1798-1857) ijobiy (pozitiv) falsafasi. Induktiv-deduktiv umumlashtirish tamoyili. Metafizik qarashlar. Germaniya adabiyotshunosligida (Yakob va Vilgelm Grimm) pozitivizm taraqqiyoti. Formalizm va strukturalizm rivoji. T.Benfey g'oyalari va o'zlashtirish nazariyasi. AQSH (R.Uellek. V.Friderix) adabiyotshunoslik maktablari tadqiqotlarining qiyosiy adabiyotshunoslik uchun ahamiyati. Milliy, mintaqaviy va jahon adabiyoti tushunchalari. Adabiy oqimlar va yo'nalishlar.

Adabiy oqimlar taraqqiyoti

Adabiyot taraqqiyotining ilk bosqichlarida adabiy oqimlar. Sentimentalizm va romantizm adabiy yo'nalishlari xususiyatlari. Realizmning adabiy yo'nalishlari. Adabiyot, modernizm va postmodernizm. Postmodernizm kontseptsiyasining shakllanishi. Postmodernizm.

Adabiyot nazariyasi

San'atda va hayotda shakl va ma'no tushunchasi. Shakl va ma'no – falsafiy tushunchalar. Shakl va ma'no o'rtasidagi munosabat. Asarning «ichki shakl» va «tashqi shakl»i va uning san'at va adabiyotda mazmuni. San'at hayotni anglash vositasi. San'at – borliqni va ijtimoiy ong taraqqiyoti omili. Badiiy ijodda ma'no va shakl. Asarning ob'ektiv g'oyasi va muallif g'oyasi. Xarakter, kompozitsiya va syujet. Badiiy tasvirning estetik ahamiyati. Tasvirning hayotiyliigi va xalqchilligi. Badiiy adabiyot tilining o'ziga xosligi. Yozuvchi tilining manbalari. Til madaniyati taraqqiyotida yozuvchining roli. Badiiy asarning lisoniy xususiyatlari. Badiiy asarlarda adabiyotlararo dialogizm masalasi. Muallif obrazining badiiy asarda aks etishi. So'zlarning ko'chma ma'nosi (troplar va ularning turlari). Intonatsiya va sintaksis. Lingvokulturologik aspektda so'zlarning ko'p ma'noliligi. Chernyshevskiyning adabiyotshunoslik taraqqiyotiga qo'shgan hissasi va g'oyalari ahamiyati. Germaniya (M.Kesting, K.Vays, K.Xamburger) adabiyotshunoslik maktablari tadqiqotlarining qiyosiy adabiyotshunoslik uchun ahamiyati. Frantsiya (Klod Pishua, Anri Granjar) adabiyotshunoslik maktablari tadqiqotlarining qiyosiy adabiyotshunoslik uchun ahamiyati. Slovakiya (D.Dyurishin), Rossiya (A.N.Veselovskiy) adabiyotshunoslik maktablari tadqiqotlarining qiyosiy adabiyotshunoslik uchun ahamiyati. Rossiya (A.N.Veselovskiy) adabiyotshunoslik maktablari tadqiqotlarining qiyosiy adabiyotshunoslik uchun ahamiyati. Ruminiya (A.Dima) adabiyotshunoslik maktablari tadqiqotlarining qiyosiy adabiyotshunoslik uchun ahamiyati. Tilshunoslikda germanistika va slavistika. Sanskrit va F. Bopp qiyosiy grammatikasi. V. Gumboldt falsafasi. A. Shleyxer ta'limoti. G. Shteyntal ta'limotida til va halq psixologiyasi. Boduen de Kurtene va F. De Sossyur ta'limotida til sistemasi.

Qiyosiy tilshunoslik

Bilish usullari va tilshunoslik metodlari. Tilni o'rganish metodologiyasi va metodlari. Tavsifiy metod. Qiyosiy-tarixiy metod. Struktur metod va uning yo'nalishlari. Funktsional lingvistika. Deskriptiv lingvistikaning tahlil metodlari. Distributiv tahlil metodi. Transformatsiya metodi. Tasviriy metodning asosiy usullari. Distributiv metod. Paradigma usullari va paradigmatic metodika. Oppozitsiya usuli. Semantik maydon usuli. Pozitsion usullar. O'zgartirishlar usuli va transformatsion metodika. Statistik usullar. Qiyosiy tilshunoslikning paydo bo'lish sabablari. Qiyosiy metodning universallik xususiyati.

Qiyosiy tipologiya

Lingvistik va nolingvistik tipologiya. Qiyosiy tipologiyada kategoriyalash muammolari. Tipologik kategoriyalar. Qiyosiy tipologiyaning umumiy tasnifi. Turli til sistemalarini qiyosiy o'rganishning zamonaviy metodlari. Tilshunoslikda yangi yo'nalishlarning mavjudligi va ularning qiyosiy tipologiyada qo'llanilishi. Qiyosiy tipologiyaning shakllanishi va rivojlanishining asosiy bosqichlari va faktorlari. Tillarning geneologik tasnifi, tillar qarindoshligi haqida ma'lumot. Qiyosiy tipologiyaning asosiy parametrlari. Izomorfizm va allomorfizm xususiyatlari. Qiyoslashda sinxron va diaxron yondashish. Tillararo va bir til ichidagi qiyoslash xususiyatlari. Qiyosiy tilshunoslikning adabiyot bilan munosabati. Barcha til tizimlari uchun mushtarak bo'lgan belgilarni ifodalashdagi muvofiqlik va nomuvofiqlik. Tilshunoslikda «shakldan ma'noga» va «ma'nodan shaklga» tamoyillarining qo'llanilishi. Lingvistik tushunchalarni tilning turli yaruslarining o'lchov birliklari va konstituentlari orqali ifodalanishi. Turli til sistemalarini qiyosiy o'rganishning zamonaviy metodlari. Grammatik kategoriya haqida ta'limot. Grammatik va mantiqiy kategoriyalar o'rtasidagi mutanosiblik. Tushuncha kategoriyalar. Funktsional-semantik kategoriyalar. Grammatik-leksik maydon. Tipologik ma'no va tipologik forma. Tipologik kategoriyaning tillararo, yaruslararo va so'z turkumlariaro xususiyatlari. Tipologik kategoriyalarning ifodalanishdagi mazmun va ifoda planlari birliklarining tillararo aloqasi. Ifoda planidagi til tizimi o'lchov birliklarining tillararo adekvatligi va adekvat emasligi, ularning yaruslararo sinonimligi, ularning taskonomik masalalari. Tilning leksik sathini tadqiq etishda kategoriyalash muammolari. Leksikani tizim sifatida qaralishi va tipologik yondashish imkoniyatlari. Turli qardosh va qardosh bo'lmagan tillardagi ayrim xususiyatlarni fonologik, grammatik, semantik, etimologik, leksik va stilistik nuqtai nazardan solishtirish. Interferentsiya muammolari. Qiyosiy tipologiyaning leksikografiya, stilistika, tarjima nazariyasi va til o'qitish metodikasi kabi fanlar bilan uzviy bog'liqligi. Tilshunoslikda yangi yo'nalishlarning mavjudligi va ularning qiyosiy tipologiyada qo'llanilishi. Til va madaniyat. Qiyoslanayotgan tillarning milliy-madaniy xususiyatlarining barcha til sathlarida namoyon bo'lishi. Kognitiv tilshunoslik haqida ta'limot. Qiyosiy tipologiyaning asosiy rivojlanish bosqichlari va faktorlari. Tipologik tadqiqotlarning xozirgi yo'nalishlari xaqida. Turli til sistemalarini qiyosiy o'rganishning zamonaviy metodlari. Qiyosiy tipologiyaning umumiy tasnifi, uning asosiy parametrlari.

Badiiy matnlar tarjimasi

Tarjima jarayonining bosqichlari. Tarjima muqobilligi. Tarjimada leksik muammolar. Tarjima tarixining nazariy masalalari. Jahon tarjimachiligida tajriba

maktablari. Tarjimaning grammatik masalalari. Tarjimaning stilistik masalalari. Tarjimada lingvistik va adabiyotshunoslik nuqtai nazaridan yondoshuvning ahamiyati. Tarjima va leksikografiya. Tarjimada leksik va grammatik transformatsiyalarning qo'llanilishi. Semantik va stilistik ekvivalentlik. Adekvat tarjima tamoyillari.

Talabgorlar uchun umumiy savollar

1. Qiyosiy-tarixiy uslub tushunchasini paydo bo'lishi va rivojlanish tarixi.
2. Qiyosiy-tarixiy jarayonlarni uyg'unligi. V.M.Jirmunskiy, N.I.Konrad, I.G.Neupokoeva, D. Dyurishin. va A.N.Veselovskiylarning qiyosiy adabiyotshunoslik fani taraqqiyotiga qo'shgan hissasi. Mifologik maktabning taraqqiyoti va uni qiyosiy-tarixiy uslubga bo'lgan ta'siri (Yakob va Vilgelm Grimm, A.Kun, M.Myuller, F.I.Buslaev, A.N.Afanasev, O.F.Miller).
3. Turli millat afsonalari umumiyligi.
4. Madaniy-tarixiy maktab asoschilarini qiyosiy-tarixiy uslubga bo'lgan ta'siri (I.Ten, V.Sherer, G.Lanson, G.Brandes, J.Lyuis, A.N.Pypin, N.S.Tixonravov).
5. Qiyosiy-tarixiy uslubni adabiyotlararo jarayonda rivoji.
6. Tarixiy-tipologik konvergentsiya.
7. O'rta asr va Uyg'onish davri G'arb va Sharq adabiyotining qiyosiy tahlili, taraqqiyot yo'nalishlari.
8. Og'zaki xalq ijodining adabiyotshunoslik rivojidagi o'rni.
9. Og'zaki xalq ijodi janrlari
10. Uyg'onish davri adabiyotining ahamiyati.
11. Uyg'onish davri adabiyoti namoyandalarining hayoti va ijodi.
12. Sinxron va diaxron ta'sirlar.
13. Milliy taraqqiyot demokratik tendentsiyalarining nazariy-adabiy g'oyalarga ta'siri.
14. Ma'rifatparvarlik adabiyoti mutafakkirlari – Klod Gelvetsiya va Iogann Vinkelman.
15. Adabiyotshunoslik asoschisi – Iogann Gerder (1744-1803). Adabiyotshunoslikning tarixiy fan sifatida taraqqiyoti.
16. Gegelning (1770-1832) hayotni dialektik anglash kontseptsiyasi, san'atda ma'no va shakl, qarama qarshiliklar qonuniyatiga munosabati.
17. Milliy taraqqiyot demokratik tendentsiyalarining nazariy-adabiy g'oyalarga ta'siri.
18. XIX asr mutafakkirlari pozitsiyasining qiyosiy-chog'ishtirma tahlili.
19. Gegelning adabiyotshunoslik taraqqiyotiga qo'shgan hissasi va g'oyalari ahamiyati.
20. Ogyusta Kontning (1798-1857) ijobiy (pozitiv) falsafasi. Induktiv-deduktiv umumlashtirish tamoyili.
21. Metafizik qarashlar.
22. Germaniya adabiyotshunosligida (Yakob va Vilgelm Grimm) pozitivizm taraqqiyoti.
23. Formalizm va strukturalizm rivoji.
24. T.Benfey g'oyalari va o'zlashtirish nazariyasi.
25. AQSH (R.Uellek. V.Friderix) adabiyotshunoslik maktablari tadqiqotlarining qiyosiy adabiyotshunoslik uchun ahamiyati.
26. Milliy, mintaqaviy va jahon adabiyoti tushunchalari.

27. Adabiy oqimlar va yo‘nalishlar.
28. Adabiyot taraqqiyotining ilk bosqichlarida adabiy oqimlar.
29. Sentimentalizm va romantizm adabiy yo‘nalishlari xususiyatlari.
30. Realizmning adabiy yo‘nalishlari.
31. Adabiyot, modernizm va postmodernizm.
32. Postmodernizm kontseptsiyasining shakllanishi.
33. Postmodernizm.
34. San’atda va hayotda shakl va ma’no tushunchasi.
35. Shakl va ma’no – falsafiy tushunchalar.
36. Shakl va ma’no o‘rtasidagi munosabat.
37. Asarning «ichki shakl» va «tashqi shakl»i va uning san’at va adabiyotda mazmuni.
38. San’at hayotni anglash vositasi.
39. San’at – borliqni va ijtimoiy ong taraqqiyoti omili.
40. Badiiy ijodda ma’no va shakl.
41. Asarning ob’ektiv g‘oyasi va muallif g‘oyasi.
42. Xarakter, kompozitsiya va syujet.
43. Badiiy tasvirning estetik ahamiyati.
44. Tasvirning hayotiyligi va xalqchilligi.
45. Badiiy adabiyot tilining o‘ziga xosligi.
46. Yozuvchi tilining manbalari.
47. Til madaniyati taraqqiyotida yozuvchining roli.
48. Badiiy asarning lisoniy xususiyatlari.
49. Badiiy asarlarda adabiyotlararo dialogizm masalasi.
50. Muallif obrazining badiiy asarda aks etishi.
51. So‘zlarning ko‘chma ma’nosi (troplar va ularning turlari).
52. Intonatsiya va sintaksis.
53. Lingvokulturologik aspektda so‘zlarning ko‘p ma’noлилиги.
54. Chernyshevskiyning adabiyotshunoslik taraqqiyotiga qo‘shgan hissasi va g‘oyalari ahamiyati.
55. Germaniya (M.Kesting, K.Vays, K.Xamburger) adabiyotshunoslik maktablari tadqiqotlarining qiyosiy adabiyotshunoslik uchun ahamiyati.
56. Fransiya (Klod Pishua, Anri Granjar) adabiyotshunoslik maktablari tadqiqotlarining qiyosiy adabiyotshunoslik uchun ahamiyati.
57. Slovakiya (D.Dyurishin), Rossiya (A.N.Veselovskiy) adabiyotshunoslik maktablari tadqiqotlarining qiyosiy adabiyotshunoslik uchun ahamiyati.
58. Rossiya (A.N.Veselovskiy) adabiyotshunoslik maktablari tadqiqotlarining qiyosiy adabiyotshunoslik uchun ahamiyati.
59. Ruminiya (A.Dima) adabiyotshunoslik maktablari tadqiqotlarining qiyosiy adabiyotshunoslik uchun ahamiyati.
60. Tilshunoslikda germanistika va slavistika.
61. Sanskrit va F. Bopp qiyosiy grammatikasi.
62. V. Gumboldt falsafasi.
63. A. Shleyxer ta’limoti.
64. G. Shteyntal ta’limotida til va halq psixologiyasi.

65. Boduen de Kurtene va F. De Sossyur ta'limotida til sistemasi.
66. Bilish usullari va tilshunoslik metodlari.
67. Tilni o'rganish metodologiyasi va metodlari.
68. Tavsifiy metod.
69. Qiyosiy-tarixiy metod.
70. Struktur metod va uning yo'nalishlari.
71. Funktsional lingvistika.
72. Deskriptiv lingvistikaning tahlil metodlari.
73. Distributiv tahlil metodi.
74. Transformatsiya metodi.
75. Tasviriy metodning asosiy usullari.
76. Distributiv metod.
77. Paradigma usullari va paradigmatic metodika.
78. Oppozitsiya usuli.
79. Semantik maydon usuli.
80. Pozitsion usullar.
81. O'zgartirishlar usuli va transformatsion metodika.
82. Statistik usullar.
83. Qiyosiy tilshunoslikning paydo bo'lish sabablari.
84. Qiyosiy metodning universallik xususiyati.
85. Lingvistik va nolingvistik tipologiya.
86. Qiyosiy tipologiyada kategoriyalash muammolari.
87. Tipologik kategoriyalar.
88. Qiyosiy tipologiyaning umumiy tasnifi.
89. Turli til sistemalarini qiyosiy o'rganishning zamonaviy metodlari.
90. Tilshunoslikda yangi yo'nalishlarning mavjudligi va ularning qiyosiy tipologiyada qo'llanilishi.
91. Qiyosiy tipologiyaning shakllanishi va rivojlanishining asosiy bosqichlari va faktorlari.
92. Tillarning geneologik tasnifi, tillar qarindoshligi haqida ma'lumot.
93. Qiyosiy tipologiyaning asosiy parametrlari.
94. Izomorfizm va allomorfizm xususiyatlari.
95. Qiyoslashda sinxron va diaxron yondashish.
96. Tillararo va bir til ichidagi qiyoslash xususiyatlari.
97. Qiyosiy tilshunoslikning adabiyot bilan munosabati.
98. Barcha til tizimlari uchun mushtarak bo'lgan belgilarni ifodalashdagi muvofiqlik va nomuvofiqlik.
99. Tilshunoslikda «shakldan ma'noga» va «ma'nodan shaklga» tamoyillarining qo'llanilishi.
100. Lingvistik tushunchalarni tilning turli yaruslarining o'lchov birliklari va konstituentlari orqali ifodalanishi.
101. Turli til sistemalarini qiyosiy o'rganishning zamonaviy metodlari.
102. Grammatik kategoriya haqida ta'limot.
103. Grammatik va mantiqiy kategoriyalar o'rtasidagi mutanosiblik.

104. Tushuncha kategoriyalar.
105. Funktsional-semantik kategoriyalar.
106. Grammatik-leksik maydon.
107. Tipologik ma'no va tipologik forma.
108. Tipologik kategoriyaning tillararo, yaruslararo va so'z turkumlariaro xususiyatlari.
109. Tipologik kategoriyalarning ifodalanishdagi mazmun va ifoda planlari birliklarining tillararo aloqasi.
110. Ifoda planidagi til tizimi o'lchov birliklarining tillararo adekvatligi va adekvat emasligi, ularning yaruslararo sinonimligi, ularning taskonomik masalalari.
111. Tilning leksik sathini tadqiq etishda kategoriyalash muammolari.
112. Leksikani tizim sifatida qaralishi va tipologik yondashish imkoniyatlari.
113. Turli qardosh va qardosh bo'lmagan tillardagi ayrim xususiyatlarni fonologik, grammatik, semantik, etimologik, leksik va stilistik nuqtai nazardan solishtirish.
114. Interferentsiya muammolari.
115. Qiyosiy tipologiyaning leksikografiya, stilistika, tarjima nazariyasi va til o'qitish metodikasi kabi fanlar bilan uzviy bog'liqligi.
116. Tilshunoslikda yangi yo'nalishlarning mavjudligi va ularning qiyosiy tipologiyada qo'llanilishi.
117. Til va madaniyat.
118. Qiyoslanayotgan tillarning milliy-madaniy xususiyatlarining barcha til sathlarida namoyon bo'lishi.
119. Kognitiv tilshunoslik haqida ta'limot.
120. Qiyosiy tipologiyaning asosiy rivojlanish bosqichlari va faktorlari.
121. Tipologik tadqiqotlarning hozirgi yo'nalishlari xaqida.
122. Turli til sistemalarini qiyosiy o'rganishning zamonaviy metodlari.
123. Qiyosiy tipologiyaning umumiy tasnifi, uning asosiy parametrlari.
124. Tarjima jarayonining bosqichlari.
125. Tarjima muqobilligi.
126. Tarjimada leksik muammolar.
127. Tarjima tarixining nazariy masalalari.
128. Jahon tarjimachiligida tajriba maktablari.
129. Tarjimaning grammatik masalalari.
130. Tarjimaning stilistik masalalari.
131. Tarjimada lingvistik va adabiyotshunoslik nuqtai nazaridan yondoshuvning ahamiyati.
132. Tarjima va leksikografiya.
133. Tarjimada leksik va grammatik transformatsiyalarning qo'llanilishi.
134. Semantik va stilistik ekvivalentlik.
135. Adekvat tarjima tamoyillari.

10.00.06-Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog‘ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik ixtisosligi bo‘yicha tayanch doktoranturaga kiruvchi talabgorlar bilimini baholash mezonlari:

10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog‘ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik ixtisosligi bo‘yicha sinovlar yozma ish shaklida o‘tkaziladi.

Talabgorlar uchun taqdim etiladigan yozshma ish variantlari 5 ta savoldan iborat bo‘lib, har bir savolga berilgan javoblar “0” balidan “20” balgacha baholanadi. Yozma ish sinovida talabgorlar uchun har bir savolga berilgan ballar yig‘indisi asosida, jami 100,0 ball to‘plash imkoniyati beriladi.

Yozma ish variantidagi har bir savolga taqdim etilgan javoblar quyidagi mezonlar asosida baholanadi:

1. Savolning mazmuni hozirgi zamon jamiyat va inson taraqqiyoti, fandagi yangiliklar va ilmiy manbalar bilan bog‘liq holda aniq yoritilgan, mazmun-mohiyati to‘liq ochib berilgan, javoblarda mantiqan yaxlitlikka erishilgan, umumiy xulosalar chiqarilgan hamda imlo va stilistik xatolarga yo‘l qo‘yilmagan bo‘lsa – **17–20 ball**.

2. Savolning mazmuni hozirgi zamon jamiyat taraqqiyoti, fandagi yangiliklar va ilmiy manbalar bilan bog‘liq holda aniq yoritilgan, mazmun-mohiyati to‘liq ochib berilgan hamda imlo va stilistik xatolarga yo‘l qo‘yilmagan bo‘lsa – **14–16 ball**.

3. Savolning mazmuni hozirgi zamon ijtimoiy taraqqiyot, fandagi yangiliklar va ilmiy manbalar bilan bog‘liq holda aniq yoritilgan, mazmun-mohiyati to‘liq ochib berilmagan, ayrim noaniqliklarga yo‘l qo‘yilgan hamda imlo va stilistik xatolarga yo‘l qo‘yilmagan bo‘lsa – **11–13 ball**.

4. Savolning mazmuni hozirgi zamon fan va jamiyat taraqqiyoti, fandagi yangiliklar va ilmiy manbalar bilan bog‘lanmagan, mazmun-mohiyati ochib berilmagan, ilmiy noaniqlik va xatoliklarga hamda imlo va stilistik xatolarga yo‘l qo‘yilgan bo‘lsa – **0–10 ball**.

Ingliz tili va adabiyoti kafedrası mudiri:

PhD. I.Umrzaqov

Foydalanilgan asosiy darsliklar va o‘quv qo‘llanmalar ro‘yxati:

Asosiy adabiyotlar:

1. Comparative literature in the age of multiculturalism. Edited by Carles Bernheimer. The John Hopkins University Press. London 1995
2. Osnovy sravnitel'nogo i sopostavitelnogo literaturovedeniya: ucheb. posob. / Kazan. gos. un-t, Filol. fak., Kaf. sopostav. filol. i mejkultur. kommunika-tsii; avt.-sost. V.R.Amineva; nauch. red. D.F.Zagidullina.– Kazan: Kazan. gos. un-t, 2007. – 480 s.
3. SHaytanov I.O. Komparativistika i/ili poetika: Angliyskie syujety glazami istoricheskoy poetikiM.: RGGU, 2010. — 656 s.
4. Grintser P.A. Epoxi vzaimodeystviya literatur Vostoka i Zapada. Nauchnoe izdanie. M.: Rossiysk. gos. gumanit. un-t, 1997. 51 s.
5. Selitrina T.L. Preemstvennost literaturnogo razvitiya i vzaimodeystvie literatur. M.: Vysshaya shkola, 2009. — 290 s.
6. Teoreticheskie osnovy sravnitel'nogo i sopostavitelnogo literaturovedeniya. Uchebnoe posobie. Kazan: Kazan. un-t, 2014.- 105 str
7. Arakin V.D. Sravnitel'naya tipologiya angliyskogo i russkogo yazykov. - M.: Prosveshchenie, 1990.
8. Abduazizov A.A. Elementy obshchey i sravnitel'no-tipologicheskoy fonologii. - T.: Fan, 1981.
9. Buranov J. Sravnitel'naya tipologiya angliyskogo i tyurkskix yazykov. - M.: Vysshaya shkola, 1983.
10. Bo‘ronov J. Ingliz va o‘zbek tillari qiyosiy grammatikasi. - T.: O‘qituvchi, 1973.
11. Koduxov V.I. Obshchey yazykoznanie. - M., 2009.
12. Rasulova M.I. Osnovy leksicheskoy kategorizatsii v lingvistike. -T.: Fan, 2005.
13. Salomov G‘. Tarjima nazariyasi asoslari. - Toshkent. 1983.
14. YUsupov U.K. Problemy sopostavitel'noy lingvistiki. - T.: Fan, 2007.

Qo‘shimcha adabiyotlar:

1. Gale Contextual Encyclopedia of American Literature. 2009, Gale. USA
2. Oxford companion to English literature. Margaret Drabble. Oxford University press. 2000.
3. Claudio Guillén. The Challenge of Comparative Literature.1993, Harvard University Press. England
4. Shunqing Cao. The Variation Theory of Comparative Literature. Shuan University China. Springer-Verlag Berlin Heidelberg, 2013. Theories of Comparative Literature - South Valley University
5. Pogrebnaya YA.V. Sravnitel'no-istoricheskoe literaturovedenie. Uchebnoe posobie / – 2-e izd., stereotip. – M. : FLINTA, 2011. – 84 s.
6. Gilenson B.A. Istoriya zarubejnyy literatury kontsa 19 nachala 20 veka. Ucheb. posobie dlya stud. vyssh. ucheb. zavedeniy / Pod red. - M.: Izdatelskiy tsentr «Akademiya», 2008. — 480 s

7. Kutafina YU. N. Sovremennyy zarubejnyy roman XX veka: osobennosti razvitiya: uchebnoe posobie. - Elets: EGU im. I.A. Bunina, 2007. - 101s.
8. Jirmunskiy V.M. Sravnitelnoe literaturovedenie. Vostok i Zapad. – L., 1979.
9. Veselovskiy.A.N. Sravnitelnoe literaturovedenie[1939-1940]; Literaturnye techeniya kak yavlenie mejdunarodnoe[1867]
10. Aleksandr Dima. Printsipy sravnitel'nogo literaturovedeniya. – M., 1977.
11. Grintser P.A. Sravnitelnoe literaturovedenie i sanskritskaya poetika. – M., 2013.
12. Abdullaev YU.N., Bushuy A.M. Inostrannye yazyki v sovremennom mire: evolyutsiya metodiki obucheniya. - T.: Fan, 2000.
13. Abdullaev YU.N., Bushuy A.M. YAzyk i obshchestvo. - T.: Fan, 2002.
14. Borisova I.F., Imyaminova SH.S. Tarjima nazariyasi va amaliyoti. - Toshkent. 2005.
15. Boldyrev N.N. Kognitivnaya semantika. Kurs lektsiy po angliyskoy filologii. - Tambov, 2001.
16. Bondarko A.V. Semanticheskie kategorii v aspekte sopostavitel'nyx issledovaniy // Sopostavitelnaya lingvistika i obuchenie nerodnomu yazyku. -M.: Nauka, 1987.
17. Vejbitska A. Semanticheskie universalii i opisanie yazykov. - M., 1999.
18. Gak V.G. Sopostavitelnaya pragmatika // Filologicheskie nauki. – M., 1992. - №3.
19. Grammatika obshchaya i ratsionalnaya Por-Royalaya. - M.: Progress, 1990.
20. Jurinskaya M.I. Lingvisticheskaya tipologiya. Obshche yazykoznanie. Vnutrennyaya struktura yazyka. - M.: Nauka, 1972.
21. Gulyga E.V., SHendels E.I. Grammatiko-leksicheskie polya v sovremennom nemetskom yazyke. - M.: Prosveshchenie, 1969.
22. Kognitivnye i kommunikativnye aspekty angliyskoy leksiki. - M., 1990.
23. Kolshanskiy G.V. Problema universalii yazyka // Obshche yazykoznanie. Vnutrennyaya struktura yazyka. - M.: Nauka, 1972.
24. Maslova V.A. Lingvokulturologiya. 2-e izdanie. - M.: 2004.
25. Musaev K. Tarjima nazariyasi asoslari. Toshkent. 2005.
26. Novoe v zarubejnoy lingvistike. Vyp. 23. Kognitivnye aspekty yazyka. - M.: Progress, 1980.
27. Maslova V.A. Kognitivnaya lingvistika. - Minsk, 2004.
28. Printsipy tipologicheskogo analiza yazykov razlichnogo stroya. – M:Nauka, 1972.
29. Safarov SH. Kognitiv tilshunoslik. Jizzax. «Sangzor» - 2006.
30. Seliverstova O.N. Kontrastivnaya sintaksicheskaya semantika. Opyt opisaniya. - M.:Nauka, 1990.
31. Semantika i kategorizatsiya. - M.:Nauka, 1991.
32. Salomov G'. Tarjima nazariyasiga kirish. - Toshkent. 1978.
33. G'afurov I. Tarjimonlik mutaxassisligiga kirish. - Toshkent. 2008.
34. Fillmore Charles J. Remarks on Contrastive Pragmatics //In - J.Fisiak (ed.), Contrastive Linguistics- Prospects and Problems. - Padstow, 1984.

1. http://teoria-practica.ru/rus/files/arhiv_zhurnala/2011/6/filologiya/galay.pdf
2. <http://www.uz-translations.net>
3. <http://www.booksbooksbooks.ru>
4. <http://www.literature-online>
5. <http://www.twirpx.com/file/546814/>
6. <http://download.springer.com/static/pdf/909/bfm%253A978-3-642-34277-6%252F1>.
7. http://www.svu.edu.eg/links/ictp/e_learning/links/courses/dr_%20khalil/THEORIES%20OF%20C%20L.3.pdf
8. http://www.lihachev.ru/pic/site/files/lihcht/2012_Sbornik/2012_Dokladi/202plen/028_2012_plen.pdf
9. http://dspace.kpfu.ru/xmlui/bitstream/handle/net/21473/10_153_A5-000526.pdf